

Tanzimat Döneminde Roman ve Öykü

Birinci Dönem Tanzimat Edebiyatı Roman ve (Öykü) Hikaye

Tanzimat Dönemi öncesi Türk edebiyatında hikaye ve roman türleri yoktu. Olay kaynaklı eserler, daha çok mesnevi ve halk hikayeleri türünde yazılmıştır. Türk edebiyatında roman, çevirilerle başlamıştır. Bu alanda “**ilk çeviri roman**”, Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon adlı Fransız yazardan çevirdiği Telemak adlı romandır. Türk edebiyatında **ilk yerli roman** ise Şemsettin Sami'nin yazdığı Taaşuk-ı Talat ve Fitnat adlı eseridir.

“**Türk edebiyatında ilk edebi roman**” Namık Kemal'in “İntibah”, “**ilk tarihi roman**” ise Namık Kemal'in “Cezmi” adlı yapıtıdır. “**Türk edebiyatında ilk (hikaye) öykü**” örneği, Ahmet Mithat Efendi'nin Letaif-i Rivayet adlı yapıtıdır. Diğer önemli öykü ise Ahmet Mithat Efendi'nin “Kıssadan Hisse” adlı yapıtıdır. Bu dönem romanları teknik açıdan oldukça kusurludur. Yazarlar, eserlerinde kişiliklerini gizlememiş hatta yer yer olayın akışını keserek okura bilgi ve öğüt vermişlerdir. Roman kişileri tek yönlüdür, psikolojik derinlikleri yoktur. İyiler her zaman iyi, kötüler her zaman kötüdür.

Olaylar, genellikle günlük yaşamdan ya da tarihten seçilmiştir. Olayların yaşanmış ya da yaşanabilir olması önemsenmiştir. Kölelik, cariyelik, yanlış Batılılaşma, esir ticareti... konuları işlenmiştir. Tanzimat romanlarında olayların geçtiği mekan genellikle İstanbul'dur. Romanlarda ilahi bakış açısı kullanılmıştır. Romantizm akımının etkisiyle eserler verilmiştir. Tanzimat öykülerinin dili, romanlara göre daha sadedir.

İkinci Dönem Tanzimat Edebiyatı Roman ve (Hikaye) Öykü

- * İkinci dönem yazarları özellikle kölelik, cariyelik, esir ticareti gibi konular sıkça işlenmiştir.
- * Tanzimat edebiyatında roman ve hikayede gözleme sıkça yer verilmiştir.
- * Ayrıca verilen eserlerde sebep sonuç ilişkisi üzerinde durulmuştur ve
- * İstanbul'un dışına çıkılmamıştır. (Karabibik romanı hariç)
- * Tanzimat edebiyatı döneminde verilen eserlerde Realizm akımının etkisi vardır.
- * Tanzimat edebiyatı öykü ve romanlarında olağanüstü kişi ve olaylara çok fazla yer verilmemiştir.
- * Sanatçı yazdığı eserlerde kendi kişiliğini gizler, olayın akışı kesilmez.

Tanzimat Edebiyatı Sanatçılarının Ortak Özellikleri

- Fransız sanatçılarından etkilenmişlerdir.
- Divan edebiyatının etkisiyle yetişmiş sanatçılardır ve divan şiirinin etkisi hala görülmektedir.
- Halkın problemlerine çözüm aramışlardır.
- Sanatçılar aynı zamanda siyasetçi ve devlet adamı kimliğine sahiptir.
- İnançları ve düşünceleri birbiriyle çelişmektedir. (Ziya Paşa)
- Sanatçılar gelir düzeyi yüksek tabakadan kişilerdir.

Birinci Dönem Tanzimat Edebiyatı Sanatçıları

İbrahim Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Şemsettin Sami, Ahmet Vefik Paşa